

Informacja na temat próby pociągnięcia do odpowiedzialności karnej sędziów i prokuratorów stanu wojennego przez prokuratorów katowickiego oddziału IPN

Dekret o stanie wojennym wprowadził do polskiego prawodawstwa nowe przepisy karne, które penalizowały *nie karane przed jego uchwaleniem* zachowania takie jak: nie odstępianie od udziału w związkach, stowarzyszeniach, których działalność została zawieszona, organizowanie strajków lub akcji protestacyjnych. W obowiązującym wówczas prawie karnym istniała zasada zakazująca stosowania przepisów karnych z mocą wsteczną. Tak więc do czasu opublikowania w dniu 17 grudnia 1981 r. dekretu o stanie wojennym prowadzenie działalności strajkowej lub kontynuowanie działalności w NSZZ „Solidarność” nie mogło być karalne. Tymczasem prokuratorzy i sędziowie stosowali w/w przepisy za czyny popełnione od dnia uchwalenia dekretu, a przed jego publikacją tj. w okresie od 13 do 17 grudnia 1981 r., skazując osoby podejmujące akcje strajkowe na wieloletnie kary pozbawienia wolności.

W związku z powyższym Oddziałowa Komisja w Katowicach od czerwca 2005 r. prowadziła cztery śledztwa w sprawie przekroczenia uprawnień przez prokuratorów i sędziów orzekających w sądach wojskowych i powszechnych na terenie byłych województw katowickiego, częstochowskiego i bielskiego. Skierowano do właściwych sądów dyscyplinarnych kilkadziesiąt wniosków o uchylenie immunitetów sędziom i prokuratorom, ale żaden nie został uchylony. W jednej ze spraw prokurator zwrócił się z wnioskiem o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziów Sądu Najwyższego w Warszawie, orzekających i podejmujących decyzję w zakresie stosowania tymczasowego aresztowania wobec osób, którym zarzucono popełnienie przestępstw z art. 46 dekretu o stanie wojennym w okresie od 13 do 16 grudnia 1981r. W sprawie tej, zarządzeniem z dnia 26.07.2007r. Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego odmówił przyjęcia wniosku jako oczywiście bezzasadnego na podstawie przepisów ustawy prawo o ustroju sądów powszechnych. Stanowisko to zostało potwierdzone w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 20.12.2007r., wpisanej do księgi zasad prawnych.

<http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/Orzeczenia1/I%20KZP%2037-07.pdf>

Treść tej uchwały zdefiniowała oczywistą bezzasadność każdego potencjalnego wniosku o zezwolenie na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej. Znaczenie i konsekwencje prawne tejże uchwały rozciągały się także na sytuację prawną prokuratorów, co musiało skutkować umorzeniem tych postępowań.

Konstytucyjność treści uchwały Sądu Najwyższego z dnia 20.12.2007r., zakwestionował Rzecznik Praw Obywatelskich. W dniu 27.10.2010 r. po rozpoznaniu

wniosku RPO Trybunał Konstytucyjny wydał wyrok z którego wynikało, iż treść normatywna narzucona na mocy cyt. uchwały Sądu Najwyższego pojęciu oczywistej bezzasadności wyłącza indywidualną ocenę każdego wniosku o uchylenie immunitetu, a to jest sprzeczne z przyjętą w orzecznictwie i doktrynie prawnej funkcją ocenego i konkretyzowanego w danej sprawie pojęcia oczywistej bezzasadności, która nie może być odgórnie i arbitralnie przesądzona, lecz musi być definiowana przy uwzględnieniu określonego stanu faktycznego i prawnego pojedynczej sprawy, a w konsekwencji niezgodna z Konstytucją RP.

<http://ipo.trybunal.gov.pl/ipo/Sprawa?cid=2&dokument=173&sprawa=4635>

Wyrok ten stał się podstawą dla prokuratorów IPN do kierowania kolejnych wniosków wobec sędziów i prokuratorów, których sprawy nie zostały jeszcze rozpoznane. Wobec tego w dniu 18.05.2015 r. skierowano wniosek o uchylenie immunitetu sędziemu w stanie spoczynku, będącego w stanie wojennym członkiem składu orzekającego sądu, który skazał na 6 lat pozbawienia wolności przewodniczącego Zarządu Regionu NSZZ „Solidarność”, którego działalność została zawieszona dekretem za nie odstąpienie od udziału w dalszej działalności tego związku, w szczególności przystąpienie w dniu 13.12.1981 r. i w dniach następujących do organizowania akcji protestacyjnej przeciwko trwającemu stanowi wojennemu.

<http://ipn.gov.pl/kszpnp/stan-wojenny/wniosek-o-uchylenie-immunitetu-sedziemu-orzekajacemu-w-stanie-wojennym>

Sąd Najwyższy -Sąd Dyscyplinarny uchwałą z dnia 7 lipca 2015 r odmówił udzielenia zezwolenia na pociągnięcie sędziego w stanie spoczynku do odpowiedzialności karnej za wskazany we wniosku czyn

<http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/Orzeczenia3/SND%201-15.pdf>

Prokurator IPN zaskarżył powyższą uchwałę, podnosząc pojawienie się w tej sprawie nowych, nieznanych w dacie wydania uchwały z dnia 20.12.2007, dowodów świadczących o wiedzy sądu orzekającego o antydatowaniu dziennika ustaw zawierającego dekret o stanie wojennym.

<http://ipn.gov.pl/kszpnp/stan-wojenny/zazalenie-na-uchwale-sadu-najwyzszego-sadu-dyscyplinarnego-w-warszawie>

Sąd Najwyższy w składzie 7 sędziów nie uwzględnił zażalenia prokuratora IPN i utrzymał zaskarżoną uchwałę w mocy, uznając, iż że ze względu na obowiązywanie mającej moc

zasady prawnej i wpisanej do księgi zasad prawnych uchwały SN z dnia 20.12.2007 roku I KZP 37/07, wobec braku nowych nie znanych w dacie podejmowania w/w uchwały argumentów prawnych, uznać należy, iż sędziowie orzekający w sprawach o przestępstwa z dekretu o stanie wojennym działali zgodnie z obowiązującym wówczas prawem, a zatem w ich zachowaniu nawet gdy wiedzieli o antydatowaniu Dziennika Ustaw nr 29 z 1981 r. brak jest bezprawności. Sąd Najwyższy ponownie stanął na stanowisku, iż przepis art. 61 dekretu, który nakazywał stosować przepisy dekretu „z mocą od dnia uchwalenia”, tj. od dnia 12 grudnia 1981 r. obejmującą czyny popełnione w dniu 13 grudnia 1981 r. wyłączał wprost stosowanie zasady *lex retro non agit*. Ze względu na niezamieszczenie w Konstytucji PRL z 1952 r. zakazu tworzenia przepisów karnych z mocą wsteczną (zasady *lex retro non agit*) oraz brak mechanizmu prawnego umożliwiającego uruchamianie kontroli zgodności przepisów rangi ustawowej z Konstytucją lub z prawem międzynarodowym, a także ze względu na brak regulacji określającej miejsce umów międzynarodowych w krajowym porządku prawnym, sądy orzekające w sprawach karnych o przestępstwa z dekretu Rady Państwa z dnia 12 grudnia 1981 r. o stanie nie były zwolnione z obowiązku stosowania retroaktywnych przepisów karnych rangi ustawowej.

<http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/orzeczenia3/sno%2063-15.pdf>

Tego stanu prawnego według Sądu nie zmienia powołany wyżej wyrok Trybunału Konstytucyjnego, jak również wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16.03.2011 r. w sprawie niezgodności dekretu o stanie wojennym z art. 7 Konstytucji RP w zw. z art. 31 ust. 1 Konstytucji PRL z dnia 22.07.1952 roku oraz z art. 15 ust. 1 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych z 1966 roku.

<http://ipo.trybunal.gov.pl/ipo/Sprawa?cid=1&dokument=6583&sprawa=4934>